

Paulus en de Macedoniërs

bijdragen over de blijdschap die het christelijke geloof geeft.

dr. mr. jan pieter bommel

Colofon

Eerste druk © 2019

ISBN: 9789463860864

Uitgeverij Jongboek, Heerenveen

De Bijbeltekst in deze uitgave is genomen uit de N(ieuwe) B(ijbel) V(ertaling

© Nederlands Bijbelgenootschap 2004/2007

Niets in deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotocopie, microfilm, internet of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteur

Inleiding.

Toen Paulus op zijn tweede zendingsreis in Lystra aankwam ontmoette hij daar Timoteüs en hij nam hem mee op zijn verdere reis. In Troas kreeg hij een visioen waarin een man uit Macedonië hem toeriep: “steek over naar Macedonië en kom ons te hulp!” Paulus en zijn metgezellen steken dan over naar Europa en komen via Samotrake en Neapolis in Filippi aan. Filippi was grotendeels bevolkt met Romeinse veteranen en alle inwoners hadden het Romeinse burgerrecht. In Filippi bevrijdt Paulus een slavin van een geest van waarzeggerij, maar dat levert hem en zijn metgezel Silas een pak slaag en een verblijf in de gevangenis op. In de gevangenis zingen zij Gods lof en als door een aardbeving de gevangenis verwoest wordt, dan lopen de gevangenen niet weg. De gevangenbewaarder is daar zo van onder de indruk dat hij zich tot het christendom bekeert. De volgende dag mochten Paulus en Silas vertrekken en ze gaan naar Tessalonica, waar Paulus drie sabbatten achtereenvolgend in de synagoge met de Joden debatteert. Sommigen lieten zich overtuigen door Paulus die verkondigde dat Jezus de beloofde Messias is. Ook veel Grieken kwamen tot geloof en een groot aantal vrouwen uit de hogere kringen. ‘Maar de Joden die het geloof niet hadden aanvaard, werden vervuld van jaloezie en riepen enkele raddraaiers te hulp, die een volksoploop veroorzaakten en grote beroering in de stad teweeg brachten’¹. Nog diezelfde nacht na de opschudding stuurden de leerlingen Paulus en Silas naar Berea. De drie genoemde steden lagen in de Romeinse provincie Macedonië; u ziet ze op het kaartje op de volgende bladzij:

¹ Handelingen 17 : 5



Op dit kaartje ziet u hoe Filippi, Tessalonica en Berea in Macedonie liggen en Athene en Korinte in Zuid Griekenland, dat Achaje heet.

Tessalonica was de Romeinse hoofdstad van Macedonië. Haar joodse inwoners kwamen ook in Berea het volk opruien en in verwarring brengen. ‘De leerlingen stuurden Paulus toen onmiddellijk weg, naar de kust, maar Silas en Timoteüs bleven in Berea’². Hier wordt pas voor het eerst Timoteüs genoemd, die dus blijkbaar minder gewicht had dan Paulus en Silas. Paulus gaat alleen naar Athene en vervolgens alleen naar Korinte. Daar ontmoet hij Silas en Timoteüs weer, die vanuit Berea naar Korinte waren gereisd. Deze drie mannen verkondigden in Korinte het evangelie en stichtten daar een christelijke gemeente. Daar ze maar zo kort in Tessalonica waren geweest hielden ze rekening met de mogelijkheid dat de Tessalonicenzen van het geloof waren afgevallen. Daarom stuurden ze Timoteüs naar Tessalonica, maar die kon bij terugkomst goede berichten brengen. Vanuit Achaje wordt dan de eerste brief aan de Tessalonicensen geschreven als compensatie voor het uitblijven van een bezoek. Enige tijd later volgt een aanvulling in de tweede brief aan de Tessalonicenzen. Beide brieven zijn een voortzetting van het onderwijs van Paulus. Paulus ervaart ook, dat de Macedoniërs net zulke enthousiaste en diep met God verbonden christenen zijn als hij zelf. Daarom ook heeft hij met hen een sterke emotionele band. Zijn brieven lopen over van dankbaarheid voor deze broeders en zusters, die een voorbeeld zijn voor alle gelovigen. Aan de Korintiërs bijvoorbeeld schrijft Paulus: *Broeders en zusters, wij willen u niet onthouden wat Gods genade tot stand heeft*

² Handelingen 17 : 14.

gebracht in de gemeente van Macedonië; ze zijn door alle ellende zwaar op de proef gesteld, maar vervuld van een overstelpende vreugde en ondanks hun grote armoede zeer vrijgevig. Ik verzeker u dat ze naar vermogen hebben gegeven, ja zelfs boven hun vermogen. Uit eigen beweging hebben ze ons dringend verzocht mee te mogen doen aan de collecte, waarmee de heiligen in Jeruzalem zullen worden ondersteund. En ze gaven aanzienlijk meer dan wij hadden verwacht: door Gods wil gaven ze zichzelf in de eerste plaats aan de Heer, en vervolgens ook aan ons.³

Het geloof van de Macedoniërs is een grote bron van blijdschap en een grote steun voor Paulus. Hier hoeft hij geen strijd te leveren tegen misstanden als in de eerste brief aan de Korintiërs, noch strijd tegen dwaalleraren, zoals in de tweede brief aan de Korintiërs, noch strijd tegen wettische jodenchristenen, zoals in de brief aan de Galaten, noch strijd tegen occultisme, zoals in de brief aan de Korintiërs. Nee, met de Macedoniërs vormde hij één grote familie van mensen die zich overgegeven hadden aan de Heer. En daarvoor waren in Tessalonica maar een paar preken in slechts een maand tijd nodig geweest. En in Filippi een nog kortere tijd. Maar omdat Paulus ongehinderd het geloof kon uiten in de overtuiging dat zijn woorden werden aangenomen overheerst in zijn brieven aan de Macedoniërs de blijdschap en het enthousiasme die kenmerkend zijn voor wedergeboren christenen. Wij zullen dat nog zien bij de bespreking van die brieven. En om nog dieper tot de inhoud te kunnen doordringen voeg ik aan elke pericoop vier persoonlijke vragen toe. Naar Berea werd geen brief geschreven, maar Paulus wist dat de Joden daar welwillender waren dan die in Tessalonica, want ze luisterden vol belangstelling naar de verkondiging van het evangelie en bestudeerden dagelijks de Schriften om te zien of het inderdaad waar was wat er werd gezegd. Velen van hen aanvaardden dan ook het geloof, evenals een groot aantal Griekse mannen en vooraanstaande vrouwen⁴.

Mijn bedoeling met de overwegingen bij de brieven aan de Macedoniërs is om u te laten ‘proeven’ hoeveel vreugde de heilige Geest geeft. Zoveel, dat de ervaring daarvan elke lijdenservaring overtreft. Ja, onder alle omstandigheden blijft de blijdschap overheersen. Dat werd ook beaamd door de deelnemers aan bijbelkringen, waar ik deze gedachten inbracht. Zelf was ik een ouderling in Gereformeerde en Christelijke Gereformeerde Kerken en werkte

³ 2 Korintiërs 8 : 1-5.

⁴ Handelingen 17 : 11-12.

ik in de evangelisatie. Naast mijn baan in het bankwezen sturdeerde ik af in de rechten en in de theologie. In de laatste discipline promoveerde ik.

Velsen-Zuid, Maart 2019,

Dr.Mr. Jan Pieter Bommel

De brief van de apostel Paulus aan de Filippenzen

Bijbeltekst Filippenzen 1 : 1-11

Van Paulus en Timoteüs, dienaren van Christus Jezus. Aan alle heiligen in Filippi die één zijn in Christus Jezus, en aan hun opzieners en dienaren. 2 Genade zij u en vrede van God, onze Vader, en van de Heer Jezus Christus. 3 Ik dank mijn God altijd wanneer ik aan u denk, 4 telkens wanneer ik voor u allen bid. Dat doe ik vol vreugde, 5 omdat u vanaf de eerste dag tot nu toe hebt bijgedragen aan de verspreiding van het evangelie. 6 Ik ben er van overtuigd dat hij die dit goede werk bij u begonnen is, het ook zal voltooien op de dag van Christus Jezus. 7 het spreekt vanzelf dat ik zo over u denk, want u allen ligt mij na aan het hart. U hebt immers allen deel aan de genade die mij geschonken is, of ik nu gevangen zit of de waarheid van het evangelie verdedig. 8 God kan getuigen dat ik naar u allen verlang met de genegenheid van Christus Jezus. 9 En ik bid dat uw liefde blijft groeien door inzicht en fijnzinnigheid, 10 zodat u kunt onderscheiden waar het op aankomt. Dan zult u op de dag van Christus zuiver en onberispelijk zijn, 11 vol van de vruchten van de gerechtigheid, die u dankt aan Jezus Christus, tot lof en eer van God.

Filippenzen is de brief van de blijdschap. ‘Het moet Paulus en ook de kerk in Filippi dus wel heel goed gaan’, denk je dan. Maar niets is minder waar. Paulus zit gevangen in Rome en zal straks onder keizer Nero ter dood worden gebracht. En de kerk van Filippi heeft te maken met tweedracht in de gemeente. En dat niet door verschillen tussen jongeren en ouderen, maar door verschillen tussen gelovigen en letterknechten. Bovendien leefden de gemeenteleden tussen de harde Romeinse veteranen, die de meerderheid van de bevolking van de stad vormden. In een stad die sterk op Rome georiënteerd was. Waarin de keizer als opperheer werd vereerd en niet Jezus Christus.

Voor de gemiddelde hedendaagse christen is blijdschap iets dat samengaat met voorspoed en succes. Ook is er blijdschap wanneer de gemeente groeit en haar invloed groter wordt in de samenleving. Blijdschap is het uitzien naar kinderen of kleinkinderen, die je geslacht zullen voortzetten en die het beter zullen doen dan jij. Blijdschap is de afwezigheid van druk en moeite.

Paulus schrijft niet alleen over de blijdschap, maar hij heeft die destijds ook voorgeleefd aan de Filippenzen. Toen Paulus en Silas en blijkbaar ook Timoteüs in Filippi waren, bevrijdde

Paulus een slavin van een geest van waarzeggerij, maar daardoor kwamen ze in de gevangenis terecht. En in die gevangenis, bont en blauw geslagen en kromgesloten in het blok, zongen ze Gods lof. Dat maakte zo'n indruk op de gevangenen, dat ze allemaal in de gevangenis bleven toen die door een aardbeving instortte. En dat redde weer het leven van de gevangenebewaarder. Voorgoed bovendien, want die man kwam met zijn hele gezin tot geloof. Die bijzondere blijdschap, die voortvloeit uit Gods Geest, doet mensen 'een geur van Christus' verspreiden. De Filippenzen deden dat ook financieel, zoals we lezen in 2 Korintiërs 8 : 1-5. Paulus had een diepe emotionele band met de Filippenzen . Hij 'droeg hen op het hart'. Hij schreef aan oude vrienden, die zijn bediening al lang steunden. Hij kon zijn sterke gevoelens voor hen vrij uiten. Hij kon volledig op hen vertrouwen Maar in wezen steunde zijn vertrouwen niet op zijn goede ervaringen met de Filippenzen, maar op God, die het goede werk 'ten einde toe zal voortzetten'. Het was de overtuiging van Paulus, dat de Filippenzen gelovige mensen waren. Hij vertrouwde ook op God dat ze dat zouden blijven, dwars door de verzoeken van het ongeloof heen. Want God 'laat niet varen wat zijn hand begon'. De verzen 3-11 zijn een gebed. Dat begint met danken, want blijdschap leidt tot dankzegging. Telkens als Paulus bad had hij op het hart om 'door liefde aangespoord' zijn vrienden in Filippi te noemen. Dat gebeurde tijdens zijn gebedstijd, die voor Paulus natuurlijk een dagelijks gebeuren was. De liefde, die in de kerk van Filippi ondanks alles overheerste, leidde tot helder inzicht en grote fijngevoeligheid. Voor Paulus alle reden om te danken, maar niet om voldaan achterover te leunen. 'Het leven is geen vrede alhier, geen wapenstilstand vragen'. Ook voor de Filippenzen niet, die bedreigd werden door de opvattingen van dwaalleraars. Net zoals alle dwaalleraars, ook die in onze tijd wilden ze de betekenis van Christus bagatelliseren en een voortreffelijke levensstijl van de mens centraal stellen. Maar Paulus doet voortdurend voorbede dat de Filippenzen zullen blijven onderscheiden waar het op aankomt. De vrucht van de gerechtigheid is alleen door Jezus Christus, tot eer en prijs van God. Tot tweemaal toe noemt hij de dag van Christus, de dag van het laatste oordeel.

Persoonlijke vragen:

1. Hoe kan je blij zijn in zo'n wereld, waarin de kerk onder druk staat van binnenuit en van buitenaf? En hoe kan je aandringen op blijdschap als je in de gevangenis zit?
2. Voor wie of wat bent u God het meest dankbaar?
3. Voor wie krijgt u in de dagelijks 'stille tijd' 'op het hart' om te bidden?